

Polismyndigheten har inte tillgodosett en enskilds rätt enligt minoritetsspråklagen att använda finska vid kontakter med myndigheten

Beslutet i korthet: Minoritetsspråklagen ger rätt att i vissa fall använda bl.a. finska vid kontakter med en myndighet.

I en anmälan till JO förde en enskild fram klagomål mot att han inte fått använda finska vid sina kontakter med Polismyndigheten i fråga om två förundersökningar där han var målsägande. JO:s utredning bekräftade i väsentliga delar uppgifterna i anmälan.

JO konstaterar bl.a. att det inte gjordes några egentliga ansträngningar för att anmälaren skulle kunna tala finska vid telefonkontakter med myndigheten och att han hade rätt att få två beslut översatta till finska, vilket Polismyndigheten inte hade gjort. JO kritiserar Polismyndigheten för de brister som kommit fram i ärendet.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 16 juli 2020 förde AA fram klagomål bl.a. mot att Polismyndigheten inte uppfyllt kraven i 8 § minoritetsspråklagen.

AA anförde i huvudsak följande. Han har varit i kontakt med Polismyndigheten med anledning av två förundersökningar där han var målsägande. Trots att han framställt önskemål om att använda finska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med myndigheten har han inte fått möjlighet till det. Han har bl.a. inte fått tala finska och inte heller fått besluten om att lägga ned förundersökningarna översatta till finska. Vidare har han fått en kallelse till förhör på svenska.

Utredning

Polismyndigheten (juristen BB) yttrade sig den 22 mars 2021. Yttrandet finns tillgängligt hos JO.

Av utredningen hos JO framgår sammanfattningsvis följande om AA:s kontakter med Polismyndigheten. AA, som behärskar svenska, har varit målsägande i två förundersökningar. AA har med anledning av

förundersökningarna varit i kontakt med Polismyndigheten per telefon, bl.a. med myndighetens växel, och besökt en polisstation. Han har vid dessa kontakter begärt att få använda finska men har inte fått möjlighet att göra det vid något tillfälle. Vid några av de muntliga kontakterna har han erbjudits tolk men vid andra har han hänvisats till att tala svenska. En skriftlig kontakt från AA:s sida ledde till att han blev uppringd av en anställd vid Polismyndigheten som talade svenska. AA har också begärt att få besluten om att lägga ned de båda förundersökningarna översatta till finska men inte fått det.

Polismyndigheten redogjorde för den rättsliga regleringen och redovisade därefter följande sammanfattande bedömning. AA:s begäran om att få kommunicera med Polismyndigheten på finska i de aktuella ärendena har inte tillgodosetts fullt ut. Vid de muntliga kontakterna borde han ha erbjudits att använda finska antingen omedelbart eller vid ett senare tillfälle när det hade gått att ordna med språkkunnig personal eller tolk. Vidare borde han ha fått nedläggningsbesluten i ärendena skriftligt översatta till finska. Polismyndigheten har följaktligen brustit i sina skyldigheter enligt 8 § minoritetsspråklagen. Det har inte funnits några språkförbistringar i kommunikationen eftersom AA behärskar svenska. Rätten enligt minoritetsspråklagen att kommunicera på minoritetsspråk får dock anses gälla även om den enskilde behärskar svenska. Med anledning av det inträffade ska det säkerställas att samtliga operatörer känner till de rutiner som gäller för språkfrågor. Det är en självklarhet att myndigheten ska leva upp till de krav som ställs i minoritetsspråklagen, varför även andra informations- och utbildningsåtgärder kan bli aktuella.

Rättslig reglering

Minoritetsspråk

De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. (Se 7 och 8 §§ språklagen.)

Statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetsspråklagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till (se 3 § lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, fortsättningsvis minoritetsspråklagen).

Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet. Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en

skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska. Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk. (Se 8 § minoritetsspråklagen.)

Förvaltningsområdet för finska omfattar bl.a. Stockholms kommun (se 6 § minoritetsspråklagen). Rätten att använda minoritetsspråket omfattar bara ärenden som har anknytning till förvaltningsområdet genom t.ex. att den enskilde är bosatt inom området, att ärendet rör en verksamhet som bedrivs inom området eller en fastighet som ligger inom området (se prop. 2008/09:158 s. 129).

Av förarbetena till minoritetsspråklagen framgår vidare att rätten att använda finska, meänkieli eller samiska gäller oavsett om den enskilde är svensk eller utländsk medborgare. Det framgår också att en översättning inte behöver tillhandahållas samtidigt som beslutet på svenska, utan det får accepteras att den dröjer några dagar efter det att beslutet meddelats. Vad gäller att myndigheten även i övrigt ska sträva efter att bemöta enskilda på minoritetsspråken anges det i förarbetena att myndigheterna bör organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att det finns beredskap och rutiner för att bemöta önskemål från enskilda att använda minoritetsspråk. Det kan t.ex. innebära kartläggning och angivande av särskild språkkompetens i interna telefonkataloger och på intranät och webbplatser. Om det inte finns minoritetsspråkstalande personal på myndigheten bör rutiner utarbetas som innebär att tolk kan ordnas med relativt kort varsel. I myndighetens lokaler, på webbplatser och av annat informationsmaterial bör det framgå att service lämnas på minoritetsspråk. (Se samma proposition s. 129 f.)

Förvaltningslagen

En myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Myndigheten ska lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Den ska ges utan onödigt dröjsmål. (Se 6 § förvaltningslagen, FL.)

En myndighet ska använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska (se 13 § FL).

Om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen, tillämpas den bestämmelsen (se 4 § FL).

Bedömning

Granskningens inriktning och utgångspunkter för bedömningen

Min granskning har avsett om Polismyndigheten uppfyllt kraven i 8 § minoritetsspråklagen vid de kontakter som AA uppgett att han haft med myndigheten.

Polismyndighetens verksamhet täcker hela Sverige och sammanfaller därmed med förvaltningsområdet för finska. De aktuella förundersökningarna avser brott begångna i Stockholm och har därmed anknytning till förvaltningsområdet för finska. AA:s kontakter har avsett förundersökningarna.

För AA:s rätt att använda finska vid kontakterna med Polismyndigheten krävs också att de rört ett ärende där han är part eller ställföreträdare för en part.

En målsägande har enligt rättegångsbalken inte ställning som part under förundersökningen. Med hänsyn till de intressen som bär upp minoritetsspråklagen och till att en förundersökning typiskt sett har stor betydelse för målsäganden anser jag att AA ska betraktas som part vid tillämpningen av minoritetsspråklagen i nu aktuella avseenden.

AA har alltså haft rätt att använda finska vid sina kontakter med Polismyndigheten och att få muntliga svar på finska.

AA har inte haft något juridiskt biträde. Han har därför också haft rätt att få en skriftlig översättning av besluten att lägga ned förundersökningarna och beslutsmotiveringarna. Någon rätt enligt minoritetsspråklagen att få exempelvis en kallelse översatt till finska har dock inte funnits.

Muntliga kontakter

Kontakterna med Polismyndighetens växel

AA har uppgett att han varit i kontakt med Polismyndighetens växel vid två tillfällen och bett om att få tala finska.

Polismyndigheten har i sitt yttrande redogjort för vilka åtgärder som enligt myndighetens rutindokument borde ha vidtagits med anledning av AA:s önskemål om att få tala finska. Av redogörelsen framgår att AA borde ha fått möjlighet att prata med någon finsktalande eller, om inte rätt språkkompetens fanns tillgänglig, hänvisats till att besöka närmaste polisstation. Vidare skulle det ha beaktats att det var fråga om en begäran att få tala ett minoritetsspråk.

AA har uppgett att han inte fick möjlighet att tala finska vid något av tillfällena han kontaktade växeln. Han tillfrågades i stället om ärendenummer och blev därefter antingen placerad i kö eller hänvisad att kontakta personal vid den polisstation där hans ärende hanterades.

Det finns inte anledning att betvivla AA:s uppgifter om hur kontakterna med växeln gick till. Av det som kommit fram kan jag inte se att det gjordes några egentliga ansträngningar från Polismyndighetens sida att tillmötesgå hans önskemål att tala finska. AA:s rätt enligt 8 § minoritetsspråklagen att tala finska respekterades således inte.

Kontakterna med personal på polisstationen

Av utredningen i ärendet framgår inte helt klart vilka kontakter AA i övrigt haft med Polismyndigheten. Såvitt jag förstått saken besökte han en polisstation

åtminstone en gång och hade vidare telefonkontakt med personal på den stationen ytterligare några gånger. Det står dock klart att AA bett om att få tala finska vid minst tre tillfällen. Vid två av dessa tillfällen har han erbjudits tolk men valt att i stället fortsätta samtalen på svenska. Vid ett av tillfällena har AA:s begäran avfärdats med hänvisning till att han behärskar svenska och att han då inte har rätt till tolk enligt bestämmelserna i förvaltningslagen.

I likhet med Polismyndigheten anser jag att det inte kan krävas att det alltid finns personal på plats som kan tala finska, och jag ser inte något fel i att Polismyndigheten erbjudit AA tolk. En sådan kontakt via tolk borde ha kunnat komma till stånd inom några dagar.

När det gäller samtalet där AA inte erbjöds tolk är saken en annan. Bestämmelserna i minoritetsspråklagen går före bestämmelsen i förvaltningslagen och det var därför fel att neka AA möjligheten att föra kontakterna på finska med hänvisning till att han behärskar svenska.

Skriftliga kontakter

AA har i anmälan fört fram att han har skickat ett mejl på finska med en fråga till lokalpolisområdet men att han inte fick något annat svar än att han blev uppringd av en person som talade svenska. Även om mejlet och det efterföljande samtalet inte dokumenterats hos Polismyndigheten finns det inte anledning att tro att AA skulle ha hittat på den beskrivna händelsen.

AA har haft rätt att kontakta Polismyndigheten skriftligen på finska och få muntligt svar på finska. I stället för att ta kontakt med AA på svenska borde Polismyndigheten ha svarat honom på finska.

Skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering

Av utredningen framgår att AA begärt att få besluten att lägga ned förundersökningarna översatta till finska.

Som Polismyndigheten konstaterat i sitt yttrande har AA haft rätt att få en skriftlig översättning av besluten och beslutsmotiveringarna. Polismyndigheten har alltså inte heller i denna del levt upp till kraven i 8 § minoritetsspråklagen.

Kritik och avslutande uttalanden

Polismyndigheten kritiseras för att AA:s kontakter i fråga om förundersökningarna inte kunnat ske på finska och för att AA inte fick skriftliga översättningar av nedläggningsbesluten och beslutsmotiveringarna.

Det har genom utredningen kommit fram att det i en av förundersökningarna gjorts en anteckning om att AA vill tala finska men att det inte behövdes eftersom han kunde svenska. Minoritetsspråklagens bestämmelser ger en enskild rätt att tala finska även om han eller hon behärskar svenska. Det var olämpligt att göra anteckningen och den kan ha medfört begränsningar av AA:s möjligheter att använda finska vid sina kontakter med Polismyndigheten.

Polismyndigheten har i sitt yttrande uppgett att det är en självklarhet att myndigheten ska leva upp till de krav som ställs i minoritetsspråklagen och att det därför kan bli aktuellt med informations- och utbildningsåtgärder.

Myndigheten har vidare i sitt yttrande uppgett att myndighetens webbplats inte innehåller sådan information som anges i 3 § minoritetsspråklagen men att det pågår ett utvecklingsprojekt när det gäller webbplatsen.

Jag ser naturligtvis positivt på dessa saker.

Vad som kommit fram i övrigt i ärendet ger inte anledning till några uttalanden från min sida.

Ärendet avslutas.